9. Başlık

İşçi Delegesini Belirleme Sorunu Boyutuyla Türkiye Profili

Türkiye Profili'nin Yüzüncü Yıl eşiğindeki en yeni ve üzücü sorunu, 2017'deki 106. Konferans'ta çıktı. Ertesi yıl, 2018'de toplanan 107. Konferans'ta, önceki yıl başarılamayan "Pirus Zaferi" ile sonuçlandı.

Onca hukuksuzluğu göze alıp göz göre göre yaratılan ve sürdürülen bu sorun, hükümetlerin bir kuruluşu olmayan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün özünü oluşturan ve "omurgası" sayılan, bağımsız ve özerk sendikal örgütlerin varlığına dayanan "üçlü yapı ilkesi" ile doğrudan ilgili olduğu için geçiştirilemez.

Gerek ilk gerekse son çözümlemede, sendika özgürlüğünün evrensel ilkelerinden ve ulusalüstü kurallarından asla soyutlanmaması gereken bu sorunu, 2017 ve 2018 Konferansları bağlamında, konfederasyonlardan edindiğim belgelere dayanarak ayrı ayrı ele alıp 2019'daki Yüzüncü Yıl Konferansı'na nasıl gelindiğini özetleyeceğim.[1]

Yaklaşık iki yıllık sürecinin yanı sıra, erişebildiğim belgeler çerçevesinde, başlayan 2019 sürecinin baskı aşamasına değin gerçekleşmiş ilk işlemlerine de değineceğim.

1. 2017 Konferansı Öncesindeki Aykırılıklar

2017 Konferansı'nda işçi/çalışan kanadını temsil edecek delegenin belirlenmesiyle ilgili süreçten birkaç tarihi belirtmek bile, "pirus zaferi"nin ilk adımlarının yorumu gereksiz kılan aykırılıklarla başladığını ortaya koymak için tek başına yeterlidir.

2017 süreci, ILO Genel Direktörü'nün üçlü delegasyonun belirlenmesiyle ilgili **23 Ocak 2017** tarihli, her Konferans döneminde yinelenen "rutin" mektubuyla başladı. *Guy Ryder*, delegasyon listesinin, 5 Haziran'da açılacak 106. Konferans'tan yirmi gün önce, en geç **15 Mayıs 2017**'de bildirilmesini rica

---

1 "Özet"ten söz ediyorum, çünkü yaptığım açıklamalar; kuruluşundan beri Uluslararası Çalışma Örgütü'nün gündeminden eksik olmayan gerek işverenlerin ve gerek "işçilerin / çalışanların Uluslararası Çalışma Konferansı'nda temsili sorunu" konusunda, saptayabildiğim önceki itirazlara değinerek ve özellikle aykırılıklarla dolu 2017 Konferans sürecinden başlayarak, belgeleriyle birlikte ayrıca yayınlamak amacıyla yaptığım kapsamlı incelemeye dayanmaktadır.

etti. Ama Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın üye devletler için öngördüğü yükümlülüğü "zoraki" de olsa yerine getirmek için bu tarihe değin bekledi!

a. Sürecin Birinci Perdesi: Memur-Sen'in Başvurusu, Suskunluk ve Bozulması

G. Ryder'ın mektubundan yaklaşık bir ay kadar sonra ilk harekete geçen –Ryder'ın mektubundan bilgisi olduğunu düşündüğüm– Memur-Sen oldu: **20 Şubat 2017** tarihli ve MSK.00.052/11-01/53 sayılı mektupla ÇSG Bakanlığı'na başvurdu. "... Memur-Sen'in en çok üyeye sahip kuruluş sıfatına sahip olduğu dikkate alınarak, anılan ***delegeliğin Memur-Sen'e ait olduğu yönünde karar alınması ve işlem yapılması talebi(ni)***" iletti. Nisan'ın son on gününde de, bu yöndeki açıklamalarını basın aracılığıyla sürdürdü, ÇSG Bakanı ile görüştüğünü belirtti.

Sürecin –ayrıntısına girmeyeceğim– bu aşaması, yani Türk-İş'in aşağıda değineceğim 3 Mayıs 2017 tarihli mektubuna değin süren iki buçuk aylık kesiti için, ÇSG Bakanı ve Konfederasyonları kapsamak üzere şu saptamaları yapmak gerekiyor:

ÇSG Bakanı, yazılı başvuruya ve açıklamalara karşın tam bir suskunluk içinde kaldı. Delegenin belirlenmesi amacıyla konfederasyonlara yazılı çağrı yaparak danışma (uzlaşma) toplantısı düzenlenmesi şöyle dursun, kamuoyuna yönelik hiçbir açıklamada bulunmadı.

Saptayabildiğimce, kuşkusuz başta Türk-İş olmak üzere, işçi ve memur sendikaları Konfederasyonları da, kamuoyuna yönelik hiçbir açıklama yapmadı. Böylece altı Konfederasyon, Memur-Sen'in açıklamalarına karşın, Bakan'ın bu suskunluğunu sürdürmesine elbirliğiyle katkıda bulundu.

Memur-Sen'in ilk açıklamasından ikibuçuk ay sonra sendikal suskunluğu, hatta ilgisizliği Türk-İş bozdu. ÇSG Bakanı'na gönderdiği **3 Mayıs 2017** tarihli yazıda, "mutabakat" sağlanmasına vurgu yaparak, "... ***delegenin seçimi mutlaka en fazla temsil ağırlığı bulunan kuruluşlarla mutabakat halinde yapılmalıdır"*** dedi ve ekledi:

> "...Türkiye'de faaliyet gösteren ve en fazla temsile haiz tüm konfederasyonların görüşleri ve ***tam mutabakatı olmayan bir delege belirlenmesi durumunda, konfederasyonların Hükümet listesinden ILO'ya katılımı noktasında da sorunlar yaşanabilecektir.***"

Türk-İş gibi 20 Şubat sonrasında suskun kalan ve Memur-Sen'in delege olarak belirlenmesi amacıyla yaptığı başvuruyu basında yer alan haberlerden öğrenen DİSK, Bakan'a gönderdiği **9 Mayıs 2017** tarihli yazısında, önerisini şöyle belirtti:

> "ILO'da işçileri temsil edecek örgütün ***Türkiye'deki ITUC üyesi sendikal örgütlerle müzakere edilerek, bunlarla mutabakat içinde ve bunlar arasından saptanması*** Uluslararası Çalışma Konferansının çalışma prensiplerine uygun olacaktır.
>
> Sosyal taraflarla uzlaşmayı ve onların katılımını esas alan biricik uluslararası yapı olan ILO Konferansında işçi delegesinin saptanmasında işçilerin gerçek temsilini sağlayacak ***yapıcı bir müzakere sürecinin yürütülmesi*** ve çalışanların çoğunluğunun desteğini alan bir temsiliyetin sağlanması gerektiğini düşünüyoruz."

Gecikmiş bu iki tepki sonrasına ilişkin saptamalarım da şunlar: ÇSG Bakanı, Türk-İş'e –yazılı bir– yanıt vermedi. Hak-İş, Türkiye Kamu-Sen ve KESK, suskunluklarını sürdürdü.

Ve, DİSK'in Bakan'a gönderdiği mektup tarihi itibarıyla, Türkiye delegasyonunun ILO'ya bildirilmesi için verilen en son sürenin dolmasına yalnızca altı gün kalmıştı!

Bakan/Bakanlık, suskunluğunu, DİSK'in yazısının ertesi gün bozdu. Ama, işçi/çalışan kanadı delegesinin belirlenmesi amacıyla Konfederasyonların görüşünü almak için değil, tek yanlı kararını bildirmek için!

b. Sürecin İkinci Perdesi: Memur-Sen'in Delege Olarak Belirlenmesi ve Tepkiler

ÇSG Bakanı Dr. *Mehmet Müezzinoğlu*, TİSK'i de kapsamak üzere yedi Konfederasyona gönderdiği **10 Mayıs 2017** tarihli mektupla, işçi/çalışan kesimi delegesini belirlediğini ve Konferans gündemine göre konfederasyonlara düşen teknik danışman sayısını da dengeli biçimde dağıttığını ileri sürerek, adlarının bildirilmesini istedi:

> "Diğer taraftan, işveren ve çalışan/işçi kesimlerini temsilen Konferansa katılacak heyetlerin ülkemizde *en çok temsil yetkisine sahip* bulunan konfederasyon temsilcilerinden oluşması gerekmektedir. Bu nedenle çalışan / işçi kesimini temsil edecek delege ve teknik danışmanlar konusunda ***Konfederasyonlar arasında bir uzlaşma sağlanamaması halinde***, 106'ncı Uluslararası Çalışma Konferansı'nda yer alan teknik gündem madde sayısı ile ülkemizde en çok temsil yetkisine sahip konfederasyonların ***üye sayıları dikkate alınarak*** **MEMUR-SEN'in bir delege** ve *iki teknik danışman*, TÜRK-İŞ, TÜRKİYE KAMU-SEN VE HAK-İŞ'in *ikişer teknik danışman,* KESK ve DİSK'in *birer teknik danışman* ile Konferansta temsil edilmesi ve Bakanlığımıza bu çerçevede isim bildirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. (...)

Söz ettiğim sorunu açığa vuran bu "tarihsel mektup" konusunda iki saptama yapılabilir: Bakan, hiçbir girişimde bulunmamış olmasına karşın "konfederasyonlar arasında uzlaşma sağlanamaması"ndan söz ediyor. Ardından da, uzlaşmanın sağlanıp sağlanmadığını araştırmaksızın ve konfederasyonlara sormaksızın, daha önemlisi işçi/çalışan kanadının görüşlerini almak üzere toplantıya çağırmaksızın, Memur-Sen'i delege olarak belirlediğini duyuruyor. Kısacası, tek yanlı, keyfi ve Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'na (m. 3/5), Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'nın (USAD) 1922 tarihli danışsal görüşüne ve onaylanan 144 sayılı Üçlü Danışmalar Sözleşmesi'ne tümüyle aykırı olan, önceden verildiği izlenimi yaratan "politik" kararını Konfederasyonlara duyuruyor.

Konfederasyonlardan dördü, 10 Mayıs 2017 tarihli mektupla "tebliğ" edilen karara itiraz ediyor. Hak-İş ise, saptayabildiğimce, işçi delegesinin belirlenmesinde Konfederasyonların görüşünün alınmamış olmasına herhangi bir tepki göstermeksizin, gelişmeleri susarak izlemeyi sürdürüyor. Neredeyse üç ay kadar önce yaptığı yazılı başvurusuna yanıt verilmediği anlaşılan Memur-Sen'e gelince, aslında isteği yerine getirildiğinden gerek olmadığı için, herhangi bir açıklama yapmıyor.

Dördü de ITUC üyesi olan Konfederasyonlar, ortak bir değerlendirme yaparak görüş ve önerisini açıklamak yoluna gitmedi. Türk-İş ve T. Kamu-Sen **11 Mayıs 2017**, DİSK ve KESK de **12 Mayıs 2017** tarihlerinde *ayrı ayrı* yaptıkları basın açıklamaları yoluyla, Bakan'ın kararına tepki gösterdiler.

Türk-İş, basına ve kamuoyuna yaptığı açıklamada, özetle dedi ki:

> "... Türk-İş'in yerine, ***Memur-Sen'in işçi delegesi olarak gösterilmesi***, Türkiye'de sosyal diyaloğu, endüstriyel ilişkileri ve çalışma yaşamını olumsuz etkileyecek ***büyük bir talihsizliktir***. (...)
>
> Ne yazık ki, bu karar, Tüzüğe uygun bir şekilde çalışan kesimi temsil eden 'en fazla temsile haiz kuruluşlar' arasında ***mutabakat sağlanmadan*** verilmiş bir karardır." (...)
>
> ***"Mevcut şartlar altında TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 106. Uluslararası Çalışma Konferansına katılmama kararı almıştır.*** Konuyla ilgili görüşlerimiz detaylı bir şekilde yazının ekinde yer almaktadır."

Görüldüğü üzere, Türk-İş'in tepkisi, 106. Konferans'a katılmama kararı almaktan ibarettir. Örneğin, Konfederasyonların görüşünü almak üzere, ne ivedilikle bir uzlaşma toplantısı düzenlenmesi gerektiğini, ne aykırılığını vurguladığı süreç sonunda alınan karara karşı Yetkileri Denetleme Komitesi'ne itirazda bulunacağını, ne de üyesi olduğu ITUC listesinden Konferans'a katılacağını bildirdi.

T. Kamu-Sen de, içerik ve yaklaşım olarak Türk-İş'in duyurusuna koşut olan aynı tarihli basın açıklamasında, tepkisinin Konferans'a katılmamak olduğunu bildirmekle yetindi:

> "...Uluslararası Çalışma Konferansında problemler yaşatacaktır. Ayrıca Hükümet kanadının ILO mevzuatına aykırı bu uygulaması ***Uluslararası İşçi Hareketi tarafından tepkiyle karşılanacak*** ve temsil noktasında, ***çalışan delegasyonunun ve teknik danışmanların meşruiyeti sorgulanacaktır.*** Ülkemizdeki ***sendikal organizasyonlar tarafından yetki verilmeden*** böyle bir uygulamanın gerçekleşmiş olması Türkiye Kamu-Sen olarak tarafımızca tepki ile karşılanmış, yapılan atama işlemi sonrası ***Konfederasyonumuz Yönetim Kurulunca*** bu yıl Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı heyeti ile ***ILO Genel Konferansına katılım sağlanmayacağı kararı alınmıştır.***"

Böylece T. Kamu-Sen de, delegasyon belirleme sürecini Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın yanı sıra ilgili düzenlemelere de aykırılığı nedeniyle haklı olarak eleştirmiş, ancak ne vurguda bulunduğu "ortak mutabakat" arayışı için herhangi bir öneride bulunmuş, ne de itiraz edeceğini belirtmiştir.

DİSK, 12 Mayıs 2017 tarihli basın açıklamasında, ÇSG Bakanlığı'nın "uzlaşma çabası yürütmeden ***oldubittiyle*** Memur-Sen'i ILO işçi delegesi olarak sapta(dığının)" altını çizmekle kalmayıp, ILO'da itiraz edeceğini de bildirdi:

> "... Tüm bu açıklamalar çerçevesinde, sosyal taraflarla uzlaşmayı ve onların katılımını esas alan biricik uluslararası yapı olan ILO Konferansında işçi delegesinin saptanmasında işçilerin gerçek temsilini sağlayacak ***yapıcı bir müzakere sürecinin yürütülmemiş*** ve çalışanların çoğunluğunun desteğini alan bir temsiliyetin sağlanmamış olmasını kabul edilemez buluyoruz.
>
> Bu nedenle Memur-Sen'in ILO delegeliğine ***Konferans Delege Onay Komitesi nezdinde itiraz edeceğimizi belirtmek isteriz***."

KESK Yürütme Kurulu, **12 Mayıs 2017** tarihli basın açıklamasında; DİSK'e koşut bir yaklaşımla, Memur-Sen'in delege olarak belirlenmesinde görüşünün alınmadığını, ILO'da "iptal" edilmesi için girişimde bulunacağını, yani itiraz edeceğini açıkladı ve delegenin sayısal ölçüte göre değil ortak mutabakatla belirlenmesi gerektiğinin altını çizdi:

> "... ***En çok üyeye sahip olmak en fazla temsil yetkisine sahip olma anlamına gelmemektedir.*** (...)
>
> Bakanlık MEMUR SEN dışında ***hangi Konfederasyonlarla bir tartışma yürütmüştür***?

> ***Konfederasyonumuzun görüşü alınmadığı*** gibi basından da anlaşılacağı üzere diğer konfederasyonlara da sorulmamış, ***bir anlaşma zemini aranmamıştır***. (...)
>
> Bakanlık atama işlemini derhal ***iptal*** etmelidir. ILO anayasasında ülkelerin delegeliklerinin belirlenmesi sürecine uygun olarak ***Konfederasyonların ortak mutabakatı*** da dikkate alınarak ***yeniden belirlenmelidir***.
>
> Konfederasyonumuz yaklaşımımızı uluslararası sendikal kurum ve kuruluşlarla da paylaşacak, yandaş konfederasyonun ***delegeliğinin iptali için ILO nezdinde girişimlerde bulunacaktır***."

Hak-İş'e gelince, ÇSG Bakanı'nın Memur-Sen'i delege atadığını bildiren 10 Mayıs tarihli kararı konusundaki görüşünü kamuoyuyla paylaşmayıp, suskun kalma politikasını uzlaşma toplantısına değin korudu.

c. Sürecin Üçüncü Perdesi: Zoraki Uzlaşma Toplantısı

Türk-İş ve T. Kamu-Sen'in 11 Mayıs, DİSK ve KESK'in 12 Mayıs tarihli bu tepkilerinin ertesi gün, Bakanlık uzlaşma toplantısı düzenledi. Böylece, aslında, Memur-Sen'in 20 Şubat'ta ÇSG Bakanlığı'na yaptığı yazılı başvurudan, hiç değilse 19 Nisan ile 1 Mayıs 2017 arasında yaptığı açıklamalar sırasında yerine getirilmesi gereken, Örgüt Anayasası'nın ve onaylanan 144 sayılı sözleşmenin öngördüğü hukuksal yükümlülüğe, ancak Türkiye delegasyon listesinin bildirilmesi için verilen sürenin dolmasına birkaç gün kala uyulmuş oldu.

"Çok ivedi ve günlü" notunun bulunduğu **13 Mayıs 2017** tarihli, Bakan adına Müsteşar imzalı (ve 680.30602-876.99-E.42036 sayılı) çok kısa olan ve Cumartesi günü gönderilen bir yazıyla, altı konfederasyon iki gün sonrası (yani Pazartesi günü) için iki saat sürmesi öngörülen toplantıya çağrıldı. Toplantı gündemi "Çalışan Kesimi Delegesi", yeri de kent olarak İstanbul idi.[2]

Altı Konfederasyonun, "106'ıncı Uluslararası Çalışma Konferansında çalışanları temsil edecek *delege ile ilgili görüş ve önerilerini almak üzere"* düzenlenen toplantıya katılması rica edildi. Toplantı, Memur-Sen dışında beş Konfederasyon temsilcilerinin katılımıyla, **15 Mayıs 2017** günü İstanbul'da yapıldı.

Saat 10:15'te sona eren, aynı tarihli **toplantı tutanağında**, katılan temsilcilerin görüş ve önerileri özetlendikten sonra, varılan *sonuç* aynen şu anlatımla belirtildi:

---

2 Bu toplantının, tek cümleden oluşan yazıda belirtilen tam adres ve saatini de, tarihselliği nedeniyle, tam olarak vereyim: "İstanbul Atatürk Hava Limanı yanında bulunan TAV Airport Hotel toplantı salonunda 09:00-11.00 Saatleri arasında."

> "Sn. Bakan, ***HAK-İŞ'in mutabakat bulunmadığı takdirde mevcut durumda hükümet uygulamasını doğru bulduğunu***; ***KAMU-SEN, KESK ve DİSK'in TÜRK-İŞ'in delege olarak belirlenmesine devam edilmesi gerektiğini***; aksi halde TÜRK-İŞ, DİSK, KAMU-SEN ve KESK'in Yetki Belgeleri Komitesi'ne ***itiraz edeceklerinin anlaşıldığını*** ifade etmiş ve konunun değerlendirileceğini belirtmiştir."

Delegasyon listesinin bildirilmesi istenen son günde yapılan uzlaşma toplantısının sonucu açıktır: Toplantıya katılan beş Konfederasyonun dördü, işçi/çalışan delegesinin Türk-İş olmasını önermiştir. Bu "ortak mutabakat"a uyulmaması durumunda da, itiraz edeceklerini belirtmiştir.

Bu sonuca göre, Bakan'ın yapacağı belirtilen "değerlendirme"nin, dört ve hatta tutanakta "delege tespitinin mutabakatla belirlenmesi gerektiğini vurgulamış" olduğu belirtilen Hak-İş'i de ekleyerek beş Konfederasyonun görüşleri yönünde olmasını beklemek doğaldır.

d. Sürecin Dördüncü Perdesi: Yeniden Suskunluk, "Kerhen" Türk-İş ve Dönüşümlü Delegelik Kararı

ÇSG Bakanlığı, uzlaşma toplantısı ertesinde, uzun sayılması gereken dokuz gün boyunca, yeniden suskunluk dönemine girdi, bir "değerlendirme" yapmadı, yapamadı. Oysa, uzlaşma toplantısı tutanağında belirtilen sonuç uyarınca yapılması gereken son derece açık ve yalındı: Konfederasyonlara, hemen ertesi gün, delegenin Türk-İş olarak belirlenmesine karar verildiğini ve Türkiye delegasyonunda yer alacak teknik danışman ve gözlemcilerin adlarının kısa süre içinde Bakanlığa bildirilmesini istemek.

Bakanlık, sosyal diyaloğun işlerliğini gösterecek bu adımı atmadığı gibi, "dönüşümlü temsil" konusunda yine tek yanlı bir karar aldı. Oysa dönüşümlü temsil; uzlaşma toplantısında değil kararlaştırılması, görüşülmesi bile söz konusu olmayan ve yalnızca, Hak-İş'in "rotasyon" terimini kullanarak, tutanakta belirtilen anlatımla, "Türkiye'de de bu sistemin uygulanabileceğini ve sosyal diyalogla bu sürecin yürütülebileceğini" belirtmesinden ibaret bir *görüş açıklaması* idi. Tartışılması istenen bir *öneri değildi*. Bu amaçla dile getirilmiş olsa bile, tutanaktan tartışılmadığı anlaşılıyor. Buna karşın Bakanlık, hemen aşağıda değineceğim **24 Mayıs 2017** tarihli mektubunda, uzlaştırma toplantısında alınmış bir karar varmışçasına, bu kararını Konfederasyonlara "tebliğ" etti, bilgi verdi! Ama, delegasyon listesini ILO'ya bildirdikten sonra!

24 Mayıs'a gelmeden, Bakanlığın suskun kaldığı 15 Mayıs toplantısını izleyen dokuz gün içindeki gelişmelere de, Konfederasyonlarca yapılan açıklamalar çerçevesinde, çok kısa olarak değinmek gerekiyor:

15 Mayıs'ta; açıklamalar yapmayı sürdüren Memur-Sen, bu tarihi taşıyan bir yazı ekinde, 106. Konferans'a katılacak (delege, 2 teknik danışman ve 16 gözlemciden oluşan) delegasyon listesini, Bakan'ın kendisini delege olarak "atadığı" 10 Mayıs tarihli yazıyla ilgilendirerek Bakanlığa bildirdi. Ama sonuç olarak, Türkiye delegasyon listesi, bu tarihte ILO'ya bildirilmedi (BIT, 2017b; 2017c).

16 Mayıs'ta; Memur-Sen, delegeliğinin kesinleştiğini ileri sürdü.

Ergün Atalay ise, Bakan'ın çalışan / işçi delegesinin Memur-Sen'den belirleneceği yolundaki 10 Mayıs 2017 tarihli mektubu (kararı) için, geçmişe dönük bir değerlendirme yaparak "Şaka gibi" dedi.

T. Kamu-Sen de, uzlaşma toplantısı tutanağına göre yeni bir gelişme olması durumunda, Genel Konferans'a katılacak iki teknik danışmanın adını yazılı olarak Bakanlığa bildirdi.

17 Mayıs'ta; Memur-Sen'in kimi açıklamalarını kamuoyuna duyuran Anadolu Ajansı da, Bakan'ın kararını gözden geçirdiğini, dönüşümlü temsil çözümü üzerinde düşündüğünü ve 19 Mayıs'ta, delegasyon listesini ILO'ya göndermek zorunda olduğunu bildirdi.

Hak-İş, ÇSG Bakanı'na gönderdiği 17 Mayıs 2017 tarihli ve 2017-05/1152 sayılı mektubuyla; Bakan'ın 10 ve 13 Mayıs 2017 günlü iki yazısına yanıt vererek, *dönüşümlü temsil* önerdi. Bakanlığın 2017'de çalışan delegesini Memur-Sen'den belirlemesine, özellikle "en çok temsil edici" çalışan/işçi örgütleriyle "anlaşma" arayışına girişmeksizin karar vermiş olmasına yönelik hiçbir eleştiride bulunmadı. Tam tersine, bu yanlış ve Örgüt Anayasası'na aykırı kararı, 25 yıldır savunduklarını ileri sürdüğü dönüşümlü temsilin[3] başlangıcı olarak gördü. Bu önerisini, Bakanlığın 10 Mayıs günlü yazısından hemen sonra değil, ancak uzlaşma toplantısının yapılmasından ve konfederasyonların çoğunluğunun Türk-İş üzerinde anlaşmaya varmasından iki gün sonra ve gelecek yıllara yönelik olarak açıkladı. Ayrıca, Konfederasyon olarak dönüşümlü temsile aday olduğunu da ekledi:

---

3 Yukarıda söz ettiğim kitap çalışmasında, Hak-İş'in 1995'te Yetkileri Denetleme Komisyonu'na yaptığı itirazı da inceleyip değerlendirdiğimi belirtmek isterim.

Komisyon kararından ve 1996'da Komisyon'a gönderdiği bilgilendirme yazısından anlaşıldığına göre Hak-İş, 1995'te "dönüşümlü temsil" konusunda bir öneride bulunmuş değildir. İtiraz (protesto) konusu, işçi delegesinin işçi örgütleriyle görüşmeksizin belirlenmiş olduğu savına ilişkindir.

Şu bilgileri de kısaca paylaşayım: Bu itirazın ardından, saptayabildiğimce, Hak-İş ve DİSK, ilk kez 1997'de toplanan 85. Genel Konferans döneminden başlayarak delegasyonda yer aldı. Bu temsilin gerçekleştiği tarihte (28 Haziran 1996-30 Haziran 1997 arasında), eski Hak-İş Genel Başkanı *Necati Çelik*, Çalışma Bakanı idi.

"HAK-İŞ olarak ***bu yıl delegeliğin Bakanlık tarafından TÜRK-İŞ'ten MEMUR-SEN'e geçirilmesini, delegeliğin dönüşümünün başlaması olarak değerlendiriyoruz.*** Bundan sonraki yıldan itibaren dönüşümlü uygulamanın nasıl yapılacağının Bakanlığın konfederasyonların katılımıyla bir planın hemen belirlenmesini ısrarla talep ediyoruz.

Bu yıl MEMUR-SEN ile başlayan dönüşümün bundan sonraki yıllar için konfederasyonların büyüklükleri ve önerilerinin bakanlık tarafından konfederasyon bazında bir plan ve takibin dâhilinde belirlenmesini istiyoruz. HAK-İŞ olarak ***dönüşümlü delegelik hakkımızı kullanmak istediğimizin*** altını çizmek istiyorum."

Böylece Hak-İş, 2017'deki aykırılığı onayladı. Üstelik, uzlaşma toplantısında ortaya çıkan sonuca karşın, 2017'de delegeyi Türk-İş yerine Memur-Sen'den belirleyen Bakan kararını geçerli gördü. Bununla da kalmayıp, tutanakta dönüşüm kararı olmamasına karşın, artık dönüşümün başladığını ileri sürdü. Gelecek yıllarda nasıl yapılacağının bir planla "*hemen*", yani ILO Genel Müdürü'nün Ocak 2018'in sonlarında göndereceği yazıyı beklemeksizin belirlenmesini istedi.

22 Mayıs'ta; basında, "ILO'ya Türk-İş Gidecek" haberi yayınlandı. Ve hükümet, Yetkileri Denetleme Komitesi Sekretaryası'na yaptığım başvuruya verilen yanıtta belirtildiği gibi, 106. Konferans delegasyonunu *ilk kez* bu tarihte ILO'ya bildirdi.[4] Böylece bildirim, Genel Direktör'ün öngördüğü son tarihten ancak bir hafta sonra yapılmış oldu!

Konfederasyonlardan edindiğim bilgi ve belgelerde yer almayan bu tarihi (ve kuşkusuz delegasyon listesini, özellikle çalışan kanadını) öğrenmek için, ILO'ya yazmak zorunda kaldım. 17 Temmuz 2017 günü ILO'ya gönderdiğim iletiye, 24 Temmuz günü yanıt verildi.[5]

---

4 Cumhuriyet'te çıkan haber üzerine, ertesi gün (23 Mayıs'ta) ILO web sitesinde Ergün Atalay'ın adını "delege" olarak aradım ve gördüm.

5 Başvuruma verilen yanıt, aynen şöyledir:

"Monsieur,

En référence à votre message, je vous prie de bien vouloir noter que ***la première communication du Gouvernement de la Turquie transmettant les Pouvoirs de la délégation turque était le 22 mai 2017***.

Vous pouvez trouver les informations concernant la Commission de vérification des Pouvoirs en consultant le lien ci-dessous:

http://www.ilo.org/ilc/Credentials/lang--fr/index.htm

Avec nos meilleures salutations."

Credentials Committee Secretariat, 106th Session of the International Labour Conference.

Uzlaşma toplantısını izleyen iki hafta içindeki bu gelişmelerden sonra, ÇSG Bakanı'nın toplantıdan yalnızca "Türk-İş mutabakatı" için değil gelecek Konferans dönemi için de bir karar çıkardığı **24 Mayıs 2017** tarihli ve 26579494-730.03.01-E.40972 sayılı mektubuna gelince; 10 Mayıs 2017 tarihli yazısında aldığı kararı değiştirse de, bir başka aykırı karara imza attı. Bir toplantıdan, biri gündem maddesi bile olmayan iki karar çıkardı!

Çünkü Bakanlık; işçi delegesi olarak *Ergun Atalay*'ın adının bulunduğu delegasyon listesini ilk kez ILO'ya bildirmesinden iki gün sonra, akşam saatlerinde gönderdiği bir faks ile "dönüşümlü temsil" kararı aldığını ve bu karar uyarınca da, işçi/çalışan delegesinin 106. Konferans'ta Türk-İş'ten, 107. Konferans'ta da Memur-Sen'den olmasının kararlaştırıldığını konfederasyonlara resmen bildirdi.

Bakan yazısında, uzlaşma toplantısı tutanağından söz etmeksizin ama bu toplantıya (ve dolayısıyla tutanağa) dayanarak aldığı "dönüşümlü temsil" kararında, Konfederasyon temsilcilerinin görüş ve önerilerini, "bir kısmı" diyerek aynen şöyle yansıttı:

> "Bu süreçte, ***tarafların tamamı ile görüşülmüş***; ancak Konfederasyonlar arasında ***tam bir uzlaşı sağlanamamıştır. Konfederasyonların bir kısmı*** *Türk-İş'in* 2017 yılında çalışanları temsilen delege olarak ILO Konferansı'na katılımını desteklerken, ***bir kısmı da*** taraflar arasında uzlaşma sağlanamaması halinde teamüllere uygun hareket edilerek *en çok üyeye sahip* konfederasyonun ülke çalışanlarını temsil etmesi uygulamasının doğru olduğunu, ancak sosyal diyalog anlayışının bir gereği olarak çeşitli ülkelerde uygulanan ***dönüşümlü temsilin ülkemizde de dikkate alınmasını***, yaşanan süreçte dönüşümlü sistemin hayata geçirilmesi için bir fırsat olarak kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir."

Oysa uzlaşma toplantısında, tarafların "tamamı" ile değil beşi ile görüşme yapıldı. Bu açıklamadan, uzlaşma toplantısı dışında Memur-Sen ile görüşüldüğü anlaşılıyor; bunda kuşku yok, çünkü Memur-Sen de zaman zaman bu yolda açıklamalarda bulundu. Toplantıda, katılanların "bir kısmı" değil "biri" ve yalnızca Hak-İş dönüşümlü temsil için kendi görüşünü bildirdi. Tutanaktan anlaşıldığına göre, "rotasyon", bir *öneri* olarak toplantıya sunulmuş değildir. Daha önemlisi, bu konuda ne 2017 için, ne de 2018 için karar alındı; alınması da olanaksızdı. Çünkü, aranan ve ortaya çıkan "mutabakat", Türk-İş'in delegeliği idi. Zaten, toplantının gündemi de, 2017 Konferansı için işçi delegesinin belirlenmesi idi.

"Dönüşümlü temsil" konusunun ise, ilk kez uygulanması söz konusu olacağından, önceden belirlenen bir gündem maddesi olarak ele alınması gerekirdi.

Altı Konfederasyona fakslanan 24 Mayıs mektubunda, örtük biçimde tutanağa dayandırılan yanıltıcı bilginin ardından, "dönüşümlü temsil" kararının alınmasıyla sonuçlanan şu değerlendirmeye yer verildi:

> ***"Bakanlığımız tarafından Konfederasyonların görüşleri çerçevesinde yapılan değerlendirmede***, ülkemizde çalışan kesimi temsil eden sendikaların işçi ve kamu çalışanları sendikaları olmak üzere ***iki büyük gruptan müteşekkil*** olmaları dikkate alınarak, Uluslararası Çalışma Konferansında çalışan kesimini temsil edecek ***delegenin, 2017 yılından itibaren en çok üyeye sahip işçi ve kamu çalışanları konfederasyonlarından birer yıl arayla dönüşümlü olarak belirlenmesine***, Konferansa katılacak çalışan delegesinin tespitine yönelik dönüşümlü temsilin ***işçi konfederasyonları ile başlatılmasına***; bu kapsamda, 106'ncı Uluslararası Çalışma Konferansında TÜRK-İŞ Konfederasyonu temsilcisinin delege olarak bildirilmesine, ***107'nci Konferansta ise en çok üyeye sahip kamu çalışanları konfederasyonunun delegeliği ile devam edilmesine karar verilmiştir***" (tüm vurguları ben yaptım).

Böylece ÇSG Bakanı, 10 Mayıs 2017 tarihli mektubundaki kararı iki hafta sonra değiştirip, toplantıdaki "mutabakat" doğrultusunda Türk-İş temsilcisini delegasyona aldı. Ama, artık bundan böyle, tüm Konferans dönemleri için, yeniden Konfederasyonların görüş ve önerilerini almasına ve bu amaçla bir toplantı düzenlenmesine gerek görmeksizin, çalışan/işçi delegesinin dönüşümlü olarak belirlenmesine karar verdiğini de bildirdi! Bu kararı, derhal uygulamaya başladığını açıklayarak da, ertesi yıl (2018'de) toplanacak 107. Konferans'ta Türkiye delegasyonunda yer alacak işçi/çalışan delegesi için tek yanlı atama yaptı! Adını vermese de, "en çok üyeye sahip kamu çalışanları konfederasyonu" diyerek adresini verip, 2017 Konferansı için delege olarak belirlediği Memur-Sen'i 2018 delegesi olarak atadı!

Ve Memur-Sen de, aşağıda görüleceği üzere, herhangi bir uzlaşma toplantısı yapılmaksızın işçi/çalışan delegesi olarak 107. Konferans'a katıldı. Böylece de, "Pirus Zaferi" noktalandı!

Bu arada Bakanlığın; Hak-İş'in 17 Mayıs günlü yazısında açıkça dile getirdiği öneriyi, yani dönüşümlü temsil uygulamasında *kendisinin de çalışan delegesi olarak belirlenmesi yolundaki isteğini* göz önüne almadığı ve Hak-İş'in de, Konferans işçi/çalışan delegesi olarak belirlenme hakkını kullanmak istediğini "altını çizerek" belirtmiş olmasına karşın, bu önerisini göz ardı eden 24 Mayıs kararına ses çıkarmadığı anlaşılıyor.

Küçük bir not eklemek gerekirse; 24 Mayıs'ta Bakan'ın Türk-İş'i işçi delegesi olarak belirlediğini bildirdiği "haksız ILO kararını", 25 Mayıs'ta Bakanlık önün-

de basın açıklaması yaparak protesto edeceğini açıklayan Memur-Sen, 24 Mayıs günü saat 19:25'te gönderilen faks üzerine olsa gerek, protesto kararını geri aldı.

Ne var ki Bakan'ın 24 Mayıs tarihli kararına, 25 Mayıs'ta Türk-İş ve T. Kamu-Sen, 26 Mayıs'ta da DİSK tepki gösterdi.

Türk-İş, kamuoyuna yaptığı son derece kısa açıklamada, herhangi bir değerlendirmede bulunmadı. 106. UÇK'de "çalışan kesimini, 65 yıldan bu yana olduğu gibi yine" Türk-İş'in temsil edeceğini duyurmakla yetindi. İlginçtir ki, dönüşümlü temsil kararına yönelik hiçbir tepki göstermedi, görüş de belirtmedi.

T. Kamu-Sen, dört Konfederasyonca İstanbul toplantısında varılan uzlaşmayı anımsatmasının yanı sıra, gelecek Konferans dönemleri için de aynı yönteme başvurulmasının ILO mevzuatı gereği olduğunu belirtti:

> "Bahse konu toplantıda, Konfederasyonumuz Türkiye Kamu-Sen, TÜRK-İŞ, DİSK ve KESK; ***TÜRK-İŞ'in çalışan delegesi olarak bu yıl da temsil görevini yürütmesinin uygun olacağını*** (olacağı), ***gelecek yıllardaki delege belirleme işleminin ise*** Çalışma Bakanlığı'nca yukarıda bahsedilen ILO mevzuatları çerçevesinde genel konferans öncesi çalışanları temsil eden ***konfederasyonların davet edilmesi*** ve sosyal diyalog çerçevesinde; *çoğunluğun kararı ile alınması* gerektiği ifade edilmiştir."

Ne var ki T. Kamu-Sen, Bakan yazısının son paragrafında yapılan "düzenlemeye göre önümüzdeki yıllarda ILO'da Çalışan Delegesine yönelik ***yine Bakanlıkça önceden bir atama yapılacağı*** görüntüsü verilmektedir" denildiğini aktardıktan sonra, bunun, "***aynı atama yanlışına önümüzdeki yıllarda da devam edileceğinin*** resmî yazı ile kamuoyuna deklare edilmesinden başka bir şey" olmadığının da altını çizdi.

DİSK de, uzlaşma toplantısında dönüşümlü temsile ilişkin karar alınmadığını, bunun gündeme bile gelmediğini, buna ilişkin bir mutabakat bulunmadığını, alınan kararın "hükümsüz" olduğunu, konunun gelecek yıl müzakere edilmesi gerektiğini, bu görüşten vazgeçilmezse itiraz edip uluslararası sendikal gündeme taşıyacaklarını, özetle şöyle belirtti:

> "... 24.05.2017 tarihinde göndermiş olduğunuz ve Uluslararası Çalışma Konferansı delegeliğinin en çok üyeye sahip işçi ve kamu görevlileri sendikaları konfederasyonları arasında ***dönüşümlü yürütüleceğine ve 2018 yılı için Memur-Sen'in çalışan temsilcisi olarak belirleneceğini içeren yazınızı şaşkınlıkla ve üzüntüyle karşıladık***. (...)
>
> "ILO Anayasasının bu açık hükmüne rağmen konfederasyonlara ***danışmadan ve mutabakat sağlamadan, bir sonraki yıl için böyle bir karar almanız uygun değildir***. Bu kararınız ILO Anayasası açısından ***hükümsüzdür***. Söz konusu toplantıda 2018 yılında toplana-

cak 107. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda temsil konusu ***gündeme gelmemiş ve bu yönde bir mutabakata varılmamıştır.*** Bakanlığınızın yazısı ILO'nun temel ilkelerinden biri olan üçlü danışma ve sosyal diyalog yaklaşımını zedeleyici niteliktedir." (...)

"... Uluslararası sendikal örgütler tarafından tanınmayan bir kuruluşun 2018 yılında ILO konferansında işçi delegesi olarak düşünülmesi ciddi sorunlara yol açabilecek ve ***Konferans Yetki Onay Komitesine itiraz söz konusu olabilecektir.***

Bu nedenle Bakanlığınız tarafından gönderilen ilgi yazıdaki görüşünüze katılmadığımızı ve bu ***görüşünüzden vazgeçmeniz gerektiğini; Bakanlığınızın bu yönde ısrar etmesi halinde ILO nezdinde itiraz hakkımızı kullanacağımızı ve konuyu uluslararası sendikal hareketin gündemine taşıyacağımızı bildirmek isteriz."***

Yukarıda ve yazıda belirtildiği gibi; Bakanlığın, uzlaşma toplantısında görüş açıklama düzeyinde kalan, ayrı bir madde ve öneri olarak toplantı gündeminde yer almayan, bu nedenle de "ilkece" uygulanıp uygulanmayacağı görüşülmeyen, kısacası 2017 UÇK döneminin konusu olmayan dönüşümlü temsil kararı alması ve Memur-Sen'i 2018 çalışan/işçi delegesi olarak bir yıl öncesinden tek yanlı bir kararla "ataması" ve duyurması, ILO Anayasası'na ve uygulamasına aykırıdır. Karar, hukuksal olarak "yok hükmündedir."

2. 2018 Konferansı ve Çalışan/İşçi Delegesini Belirleme Sorunu

Aralarında erişemediklerimin de bulunduğunu düşündüğüm birçok mektup ve basın açıklamasından oluşan beş perdelik 106. Uluslararası Çalışma Konferansı sürecinin ardından, 107. Konferans sürecinin üç perdesinin ilki ve sonuncusu, birer yazıyla başladı ve bitti. İkinci perdesinde ise, Konferans'a katılma hazırlıklarına ilişkin bazı yazışmalar yapıldı.

107. Konferans sürecine, Memur-Sen'in delegeliğini reddetmemekle birlikte, hükümetin kazandığı "Pirus Zaferi"ne noktayı, Yetkileri Denetleme Komitesi koydu.

a. Sürecin Birinci Perdesi: Dönüşümlü Temsil ve Memur-Sen Kararları

28 Mayıs-8 Haziran 2018 tarihlerinde toplanan 107. Genel Konferans'a katılacak üye devlet delegasyonlarının belirlenmesi süreci, ILO Genel Direktörü'nün **31 Ocak 2018** tarihli "rutin" çağrı mektubuyla başladı.

Bu mektuptan çok sonra, yeni ÇSG Bakanı *Jülide Sarıeroğlu*, işçi/çalışan delegesinin ve teknik danışmanların belirlenmesi amacıyla, Ek 2'deki listeye göre yedi Konfederasyona dağıtımı yapılan "**19.04.2018**" tarihli ve 26579494-730.03.01-E25967 sayılı, iki sayfalık bir mektup gönderdi. "107. ILO Genel Konferansı" konulu ve büyük harflerle yazılan "ivedi ve günlü" notlu mektup,

107. Konferans için işçi/çalışan delegesinin belirlenmesi amacıyla bir toplantı düzenlenmesine ilişkin değildi. Tersine, Bakanlığın geçen yılki 24 Mayıs 2017 tarih ve E.43887 sayılı yazısına dayanarak kaleme alınmıştı.

Mektupta; Konferans'ın beş teknik gündem maddesi bulunduğundan, "her bir delegeye en fazla 10 teknik danışman(ın) eşlik edebilece(ği)" belirtildi. Sanıyorum, geçen yıl çalışan/işçi delegesinin belirlenmesinin son günlere sıkıştırılmasından ders alınarak, "Konferansa katılacak ülkemiz heyet listesinin ILO'ya bildirilmesi işlemlerinin *zamanında tamamlanabilmesi için*, işveren ve çalışan/işçi kesimi temsilcilerinin isim ünvan ve iletişim bilgilerinin Bakanlığ(a) bildirilmesi gerek(tiği)" anımsatıldı (s. 1).

Ardından; Konfederasyonları, bu konudaki görüş ve önerilerini almak üzere toplantıya çağırmak yerine, delegenin Bakanlığın 24 Mayıs 2017 tarihli tek yanlı kararına dayanarak belirlendiği, yukarıda aktardığım aşağıdaki bölümünden yapılan –107. Konferans tarihinin eklendiği ama özü değiştirmeyen kimi sözcük ve/yada ifadelerin çıkarılmasıyla daha da sadeleştirilmiş– bir alıntıyla, şöyle bildirildi:

> "Bilindiği üzere, ülkemizde en çok üyeye sahip işçi ve kamu çalışanları konfederasyonlarına muhatap 24.05.2017 tarih ve E.43887 sayılı yazımız ile, çalışan kesimini temsil edecek delegenin, 2017 yılından itibaren birer yıl arayla ***dönüşümlü olarak belirlenmesine***; dönüşümlü temsilin işçi konfederasyonları ile başlatılmasına; bu kapsamda, 106. ILO Genel Konferansında TÜRK-İŞ temsilcisinin delege olarak bildirilmesine; ***2018 yılında yapılacak 107. Genel Konferansta ise en çok üyeye sahip kamu çalışanları konfederasyonunun*** delegeliği ile devam edilmesine karar verildiği bildirilmiştir" (s. 2; vurguları ben yaptım).

Böylece, geçen yılki uzlaşma toplantısında tartışılmamış olmasına karşın Bakanlığın aldığı tek yanlı kararın uygulamaya konulmasıyla, cümlenin son bölümünde genel bir anlatımla açıklanan, aslında bir sır olmayan ve salt "üye sayısı" ile tanımlanan Konfederasyonun "Memur-Sen" olduğu, gündem maddelerinin göz önüne alınmasıyla da teknik danışmanların Konfederasyonlara dağılımının gerçekleştirildiği –satırbaşı yapılmasına da gerek görülmeksizin– şöyle bildirildi:

> "Bu nedenle 107. Uluslararası Çalışma Konferansında yer alan teknik gündem madde sayısı ile ülkemizde en çok temsil yetkisine sahip konfederasyonların üye sayıları dikkate alınarak ***MEMUR-SEN'in bir delege ile*** iki teknik danışman, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ VE TÜRKİYE KAMU-SEN'in ikişer teknik danışman, KESK ve DİSK'in birer teknik danışman ile ***Konferansta temsil edilmesi*** ve Bakanlığımıza bu çerçevede isim bildirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir" (s. 2). (...)

Konfederasyonlardan, "... heyet listesinin ve masrafları Bakanlı(kça) karşılanması istenen delege ve teknik danışmanların isimleri(nin) ayrıca belirtilmek suretiyle, en geç 27 Nisan 2018 tarihine kadar" gönderilmesi de rica edildi (s. 2).

Böylece, 2018 Konferansı için çalışan/işçi delegesini belirleme süreci de, bir toplantıdan iki karar üretilerek, Konfederasyonların görüşü alınmaksızın, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yerleşik ilke ve uygulamasına, özellikle onaylanan 144 sayılı sözleşmeye aykırı olarak başlatılmış oldu.

b. Sürecin İkinci Perdesi: Memur-Sen'in Konferans Öncesi Hazırlık Yazışmaları

Bu yazının ertesi gün, Memur-Sen Genel Başkanı *Ali Yalçın* ve Genel Başkan Yardımcısı *Mehmet Emin Esen*, ekinde "ÇSGB yazısı"nın bulunduğu, "**20.04.2018**" tarihli ve MSK.00.052/10-03/178 sayılı mektubu Konfederasyonlara gönderdi.[6]

"107'nci ILO Konferansı Emek Kesimi Temsili" konulu mektubun ilk paragrafında, ÇSGB'nin "19.04.2018 tarih ve E.25967 sayılı yazısı" ile 24 Mayıs 2017 tarihli yazısına göndermede bulunarak, toplantıya katıldığı belirtilen "ilgili taraflar" arasında Memur-Sen'in bulunmadığı 15 Mayıs 2017'de yapılan uzlaşma toplantısında karar alındığı ileri sürülerek, 2018'deki 107. Konferans için "Türkiye emek kesimi delegeliğinin" Memur-Sen'e "tevdi edildiği" şöyle belirtildi:

> "106. Konferans öncesinde *ilgili tarafların katılımıyla gerçekleştirilen toplantı sonucunda varılan uzlaşma* ve bu çerçevede ÇSGB'nin 24/05/2017 tarihli yazısında yer verilen *karar gereğince* 107. Konferans'ta Türkiye emek kesimi delegeliğinin ***en çok üyeye sahip*** kamu görevlileri sendikaları Konfederasyonu olması gerekçesiyle Konfederasyonumuza tevdi edildiği kararına yer verilmiştir."

Mektubun izleyen ikinci paragrafında, "Türkiye emek kesimini temsil edecek *delege sıfatıyla Konferansa hitaben yapılacak konuşma*" için, "Konferans gündeminde yer alan konular ve ülkemiz çalışma hayatıyla ilgili hususlar" konularında görüş ve önerilerin "30 Nisan 2018 tarihine kadar" bildirilmesi istendi.[7]

Son paragrafta da, Konfederasyonlardan, Konferans'ın açılacağı 28 Mayıs 2018 öncesinde düzenlenecek bir toplantıya katkı sağlanması istendi. Kon-

---

6 2018 Konferans süreciyle ilgili yazışmaları gönderdiği için, Memur-Sen'e ve Genel Sekreter *Ali Said Bedük*'e içten teşekkürlerimi iletiyorum.

7 Memur-Sen'den bana iletilen belgelerden anlaşıldığına göre, bu yazıya yalnızca Hak-İş yanıt verdi. Hak-İş, **11.05.2018** tarihli ve 2018-05/234 sayılı yazısıyla, görüş ve önerilerini 8 madde olarak sıraladı. "ILO 107. Genel Kurul öncesinde; bakanlık yetkililerinin ve tüm konfederasyonların temsilcilerinin katılımıyla ön hazırlık toplantısının yapılmasından memnuniyet duyacağı(nı)" da ekledi (s. 2).

federasyon "temsilcilerinin katılımıyla" yapılması öngörülen bu toplantının amacı, "Konferans hazırlıklarının ve Konferans süresince gerçekleştirilebilecek etkinliklerin birlikte değerlendirilmesi" idi.

Memur-Sen; 19 Nisan tarihli Bakanlık yazısına, "**27.04.2018**" tarihli ve MSK.00.052/11-01/187 sayılı yazıyla yanıt verdi. Belirlediği 1 delege, 2 teknik danışman ve 14 gözlemcinin ad, görev, yabancı dil ve iletişim bilgilerini kapsayan listeyi, "gereğine yönelik iş ve işlemler için hassasiyetleriniz(i) bekleyerek" deyip, ek'te Bakanlığa bildirdi.

ÇSG Bakanı, "**11.05.2018**" tarihli ve 26579494-730.03.01-E.37283 sayılı yazıyla, Memur-Sen'i "107'nci Uluslararası Çalışma Konferansında temsile ilişkin istişarelerde bulunmak üzere 15 Mayıs 2018 günü", "Genel Başkan Düzeyinde katılım sağlanması" gerektiğini anımsatarak toplantıya çağırdı.

Bakan adına Genel Müdür V. imzalı, "**18.05.2018**" tarihli ve 68030602-07.03[903.07.03]-E.39263 sayılı mektupla, 107. Konferans'a "katılmak üzere ülkemizi temsilen oluşturulan ve ILO'ya bildirilen heyet listesinde yer alan Konfederasyon mensubu" üyeler, yukarıda belirttiğim sayıda olmak üzere Memur-Sen'e bildirildi.

c. Sürecin Üçüncü Perdesi: Dört Konfederasyonun Genel Direktör'e Mektubu

10 Mayıs 2017 uzlaşma toplantısına katılan ve Hak-İş dışında, 106. Konferans işçi/çalışan delegesinin Türk-İş olarak belirlenmesi konusunda uzlaşmaya varan dört Konfederasyon, 107. Konferans'ın açılmasından üç hafta kadar önce ILO Genel Direktörü Guy Ryder'a **9 Mayıs 2018** tarihli "ortak bir mektup gönderdi.[8]

Memur-Sen'in delege olarak belirlenmesi sürecine karşı çıkan Türk-İş, DİSK, KESK ve Türkiye Kamu-Sen'in ortak mektubunda; 106. Konferans öncesindeki gelişmeler anımsatıldı. "2017 yılında gerçekleştirilen 106. Uluslararası Çalışma Konferansında Türkiye'yi temsil edecek İşçi Delegesi belirlenirken ***sosyal diyaloğa ve konfederasyonlar arasındaki genel mutabakata aykırı bir yol izlenmiş*** ve Memur-Sen'in katılmasını öngören bir yazı(nın), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından ilgili konfederasyonlar(a) gönderilmiş" olduğu belirtildi.

Ortak mektubun bölmeksizin aynen aktardığım izleyen paragraflarında; Bakanlığın Konfederasyonlara danışmaksızın ve gerek ortak mutabakata ge-

---

8 http://www.turkis.org.tr/4-KONFEDERASYONDAN-ILO-DIREKTORUNE--ORTAK-MEKTUP--d39736; Son Erişim: 08.01.2019.

rekse Uluslararası Çalışma Örgütü ilkelerine aykırı biçimde, Türk-İş yerine Memur-Sen'i delege olarak belirlemesine karşı çıktıkları; bu tepkiler üzerine beş Konfederasyonun katıldığı bir istişare toplantısı düzenlendiği ve delege sorumluluğunu Türk-İş'in üstlenmesine karar verildiği; gelecek yıllar için dönüşümlü temsil uygulamasına gidilmesini kabul etmeyecekleri, 2018 için de yine istişarede bulunmaksızın ve Uluslararası Çalışma Örgütü ilkelerine aykırı biçimde Memur-Sen'in delege olarak belirlendiği anlatıldı. Kararın değiştirilmemesi durumunda, itiraz edileceği de açıkça bildirildi:

> "Sonrasında, konfederasyonlar tarafından yapılan açıklamalarda Türkiye İşçi Delegesinin ilgili diğer ***konfederasyonlarla hiçbir istişarede bulunulmadan ve onların genel mutabakatına aykırı bir şekilde*** Bakanlık tarafından değiştirilmesinin Uluslararası Çalışma Örgütünün Anayasasının 3. Maddesine, konuya ilişkin ILO organlarının daha önce aldığı kararlara ve ILO prensiplerine aykırı olduğu, yine konfederasyonlar tarafından kamuoyuna açıklanmış ve bu kararın gözden geçirilmesi istenmişti.
>
> Ayrıca, ***Hükümetin; İşçi Delegesi belirlenirken ilgili tüm konfederasyonlarla samimi bir istişare sürecini tamamlamak, iradelerini dikkate almak*** ve işçilerin sorunlarını en iyi şekilde temsil edebilecek; yani en fazla temsile haiz bir konfederasyonu ILO'ya bildirmekle sorumlu olduğu açık bir şekilde ifade edilmişti.
>
> Bunun üzerine dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Dr. Mehmet Müezzinoğlu ile TÜRK-İŞ, DİSK, KESK, TÜRKİYE KAMU-SEN ve HAK-İŞ'in katıldığı bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiş, sonucunda TÜRK-İŞ'in en fazla temsile haiz örgüt olarak Türkiye İşçi Delegesi sorumluluğunu üstlenmesine karar verilmişti.
>
> ***Ayrıca gelecek yıllar için bu görevin MEMUR-SEN ile dönüşümlü bir şekilde gerçekleştirilmesi ya da konfederasyonların istişareleri sonucu alacakları karar dışında bir uygulamaya gidilmesinin hiçbir şekilde kabul edilmeyeceği de ifade edilmişti.***
>
> ***Bu yıl yine konfederasyonlarla hiçbir istişarede bulunulmadan MEMUR-SEN'in Türkiye İşçi Delegesi olarak tespit edilmiş olması, yukarıda belirtilen ilkelere aykırıdır.*** Delegenin kim olması gerektiği konusunda çalışan kesimin iradesinin ötesinde bir alternatif olamaz.
>
> Yapılan bahse konu atama işlemi, aynı zamanda ILO 144 sayılı sözleşme ile belirlenmiş " Sosyal Diyalog" prensiplerine ve Ülkemizde; ILO, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sendikalarla beraberce yürütülen" Sosyal Diyalog Projesi"nin ruhuna da aykırıdır.

> Bu başvuruda imzası olan 4 Konfederasyonun, belirli konfederasyonlara ya da yöneticilerine karşı herhangi bir önyargıları yoktur. ***İtirazımız; yapılan atama işleminin, tamamen sosyal diyalog ilkelerine aykırı olarak yapılmış olmasıdır.***
>
> ***Hükümetin aldığı bu kararın değiştirilmemesi durumunda, ILO Anayasasına aykırı bir şekilde belirlenen delegeliğin iptali için ilgili komiteye başvurmak da dahil olmak üzere tüm seçenekleri değerlendirmeye alacağız.''***[9]

Sonuç olarak Bakanlık, işçi/çalışan delegesi belirlemede üstüne düşen görevi yerine getirmekten sistemli biçimde kaçınarak, kısacası bilerek ve isteyerek, Anayasa'nın en çok temsil gücü/yeteneği bulunan sendikalarla anlaşmaya varılmasını zorunlu tuttuğu delege belirleme sürecini içinden çıkılmaz duruma sokmayı başardı. Düzeltmeye çalışırken, daha da bozdu. İlk yıl başaramadığını, sayısız aykırılıklar pahasına, ikinci yıl başardı! Yalnızca 2017 Konferans dönemi için değil gelecek 2018 ve hatta izleyen Konferanslar için de, en çok temsil edici nitelik taşıyan sendikal örgütlerle anlaşmaya varma çabası bile göstermeden, "önceden" ve "geleceğe yönelik" aykırı kararlar alıp 2017'den başlayarak uygulamaya koydu. Koydu ama, Türkiye'yi Konferanslarda uluslararası kamuoyu önünde tartışılması yetmezmiş gibi, Yetkileri Denetleme Komitesi'nin gündemine de soktu.

Dilerim ki Yüzüncü Yıl Konferansı, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'na, 144 sayılı sözleşmeye ve Yetkileri Denetleme Komitesi'nin aşağıda değindiğim 8 Haziran 2018 tarihli kararında belirttiği bağımsızlık, (malî

---

9 Bu açıklamadan iki gün sonra **11 Mayıs 2018**'de, Memur-Sen Genel Başkanı, 107. Konferans konusunda Anadolu Ajansı'na yaptığı açıklamada, bir yandan dönüşümlü temsili başlatma önerisinde bulunduğunu, öte yandan Türk-İş'in 106. Konferans'a Memur-Sen'in onayıyla katıldığını ileri sürdü:

> "Geçen yıl, en çok üyeye sahip emek örgütü Memur-Sen oldu. Buna rağmen ***biz dedik ki 'Gelin sosyal diyalog ve uzlaşmayla bir karar alalım ve dönüşümlü sistem uygulamasını başlatalım.***' Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bu bakışımızı ifade ettik ve emek tarafıyla bir araya gelinerek dönüşümlü sisteme geçiş uzlaşması oluşması noktasında öncülük istedik."
>
> "Yalçın, yapılan görüşmeler, toplantılar sonucunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının geçen yıl itibariyle dönüşümlü temsil uygulamasına geçildiği kararını deklare ettiğini belirtti. Yalçın, 'Bu kararın ilk yıl uygulaması kapsamında da, en çok üyeye sahip konfederasyon Memur-Sen olarak biz olmamıza rağmen, ***bizim de onayımızla Türk-İş, 106. konferansa delege olarak katıldı***. Bu yılki 107'nci konferansa da dönüşüm sistemi kapsamında Memur-Sen olarak biz delege olarak katılacağız' diye konuştu" ("Yalçın: ILO Delegeliği Kurumsal Bir Zemin Değil, Evrensel Bir Yetkinlik Gerektirir", 11 Mayıs 2018; http://www.memursen.org.tr/yalcin-ilo-delegeligi-kurumsal-bir-zemin-degil-evrensel-bir-yetkinlik-gerektirir).

Memur-Sen Genel Başkanı'nın yaptığı, 106. Konferans'a delege olarak katılmasının Memur-Sen'in onayıyla gerçekleştiği yolundaki açıklamasına, Türk-İş ne der bilmem?

Öte yandan, 2017'deki uzlaşma toplantısına katılmamış olmasına karşın, "biz dedik ki" diyerek söz ettiği "dönüşümlü sistem uygulaması" yolundaki önerinin Bakanlığa iletilmiş olduğu anlaşılıyor.

ve yönetsel) özerklik ve demokratiklik ilkelerine uygun olarak, işçi/çalışan delegesinin konfederasyonların özgür iradesiyle belirlenmesine dönüş için bir fırsat olarak değerlendirilir.

3. Yetkileri Denetleme Komitesi Kararı

Ortak mektupta belirtildiği gibi, Memur-Sen'in işçi/çalışan delegesi olarak belirlenmesine itiraz edildi. İtiraz eden, dört Konfederasyon değil, üyesi oldukları Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (USK/ITUC) idi.

a. Pirus Zaferi ve Komite'nin Saptamaları

İtiraz, kabul edilmedi sonuç olarak. Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın da, delege sıfatıyla Konferans konuşmasını gerçekleştirdi. Ama bu sonuç, yineliyorum, gerek Bakanlık ve gerekse Memur-Sen için, olsa olsa bir "pirus zaferi" idi!

Çünkü Yetkileri Denetleme Komitesi'nin (YDK),[10] Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun "*Türkiye İşçileri (Çalışanları) Delegesinin Belirlenmesi Konusundaki İtirazı*"na ilişkin incelemede yaptığı saptama ve anımsatmalar ile sonunda ulaştığı sonuç, Bakanlığın 106. ve 107. Konferanslarda izlediği yöntem ve aldığı kararların onaylanması anlamına gelmediği gibi, gelecek Konferans dönemlerinde benzer yollara başvurulmaması gerektiğini ortaya koyan son derece ciddi bir uyarı niteliği taşımaktadır. Aşağıda özetle aktardığım alıntılar, yorum gerektirmeyecek denli açıktır.

Böyle olduğu içindir ki, belirteceğim gibi, 2019 süreci son günleri beklemeksizin başlatılmıştır.

Komite, yakınmacı Örgüt USK'nin savlarını ve hükümetin, Komite'nin isteği üzerine gönderdiği konfederasyonların üye sayılarına ilişkin resmî bilgiler de içeren yanıtını inceleyip değerlendirdi. İncelemesinin 111. ve 112. paragraflarında; bu savlar ve yanıtlar çerçevesinde, işçi delegesini belirleme sürecinin yeterince ayrıntıyla değindiğim 2017 ve 2018 Konferans dönemlerindeki aşamalarına, delege belirlenmesinde izlenen yerleşik uygulamaya, hükümetin 2017'den başlayarak uyguladığını belirttiği rotasyon sistemine değindi. Ama, üzerinde duracağım gibi, ÇSG Bakanı'nın konfederasyonların görüşünü almak üzere düzenlediği toplantının tarihi yanlış yazıldı.

---

10 Konferans İçtüzüğü'ne göre YDK, Konferans gibi "2+1+1" değil "1+1+1" formülüne göre, yani eşit temsil ilkesi uyarınca hükümet, işveren ve işçi/çalışan kanatlarının 1'er delegesinden oluşur. Öneriler Komitesi'nin önerisi üzerine, Konferans tarafından belirlenir. Görevi, delegelerin ve teknik danışmanların yetkilerinin ve yapılacak itirazların incelenmesidir (m. 5). Bu incelemeyi, İçtüzüğün Kısım II'deki B bölümüne (m. 26) göre yapar.

Delegenin yada teknik danışmanın yetkisinin Anayasa'ya (m. 3/5) uygun olarak belirlenmediği kanısına varıldığında, *Konferans* mevcut delegelerin üçte iki çoğunluğuyla, delegenin yada teknik danışmanın yetkisinin kabul edilmesini reddedebilir (m. 3/9).

Sürece ilişkin gelişmeleri özetleyen Komite, ardından şu gözlemde bulundu:

> "Hükümet, Konferansın 2018 oturumu için işçi delegesinin belirlenmesini, en çok temsil edici işçi/çalışan örgütleriyle anlaşmaya varmaksızın, ***tek yanlı olarak*** yürüttü. Hükümetin verdiği bilgilere göre, en çok temsil edici örgütler arasında anlaşmaya varılamadığından, işçi delegesinin belirlenmesi, 2017'de oluşturulan bir rotasyon (dönüşüm) sistemiyle yapıldı. Komite bu konuda şunu anımsatır: Böyle bir sistem ***(rotasyon), hükümetler tarafından tek yanlı olarak dayatılamaz (zorunlu tutulamaz) ve bu sistem, ancak en temsil edici örgütler anlaşmaya varamamışsa, işçi delegesinin belirlenmesi usulü olarak hizmet edebilir*** (parag. 113)."

Komite, Anayasa'nın madde 3/5 kuralı ile USAD'ın 1922 tarihli danışsal görüşüne ve kendisinin yerleşik içtihadına gönderme yaparak, hükümete şunu da anımsattı: Bu kaynaklar; "hükümetlere, işveren ve işçi örgütlerinin temsil edici niteliği konusundaki değerlendirmesini ***yalnızca nesnel ve kanıtlanabilir ölçütlere dayandırma yükümlülüğü*** getirmekle kalmaz, aynı zamanda bu ***örgütlere danışılmasını ve bu örgütlerle anlaşmaya vararak*** delegasyon üyelerinin kendi üyeleri arasından belirlenmesini de zorunlu tutar. Ayrıca, USAD'ın şu kararını da anımsatır:

> "Hükümetlerden istenen, bir anlaşma elde etmek için yapabileceklerinin en iyisini yapmalarıdır."

Komite, temsil sorunu konusunda, altı Konfederasyonun, ülkenin farklı faaliyet sektörlerinde çalışanların temsil edici çatı örgütleri olduğuna karşı çıkmadığını gözlemlediğini de ekledi (parag. 114).

Komite, hükümetin, 2018 Konferansı için işçi/çalışan delegasyonunun belirlenmesi amacıyla, en çok temsil edici işçi/çalışan örgütleri arasında bir anlaşmaya varmak için gösterdiği çabalar konusunda şu saptamada bulundu:

> "***Konferans'tan az önce*** yapılan ve yalnızca, iki Konfederasyonun işçi/çalışan delegesinin belirlenmesine ilişkin ***itirazlarını belirtmesinden sonra, tek bir danışma toplantısı yapıldı***. Bu da açıkça gösteriyor ki, bu çabalar, zorunlu olan anlaşmaya ulaşmak için ***yeterli değildir***" (parag. 115).

Bu noktada, değindiğim "tarih hatası" konusuyla da bağlantılı olmak üzere belirteyim: Komite'nin, doğru olan "tek uzlaşma/anlaşma toplantısı", itirazın incelendiği 2018 Konferans döneminde değil, Türk-İş ve DİSK'in birer gün arayla, Bakan'ın Memur-Sen'in delege olarak belirlendiğini bildirdiği 10 Mayıs 2017 tarihli yazısı üzerine **15 Mayıs 2017**'de yapılmıştı. 2018'de ise, benzer hiçbir toplantı yapılmadı. Konfederasyonlarca, yapılması da istenmedi.

Komite, delegenin belirlenmesi konusunda Anayasa ve yerleşik içtihatlardan doğan anlaşma/uzlaşma toplantısı düzenleme konusundaki yükümlülüğünü yerine getirmediğini saptadığı hükümetten, gelecek Konferans dönemleri için beklentisini şöyle dile getirdi:

> "***Komite inanmak ister ki hükümet***, Konferans'ın gelecek oturumları ereğiyle işçi/çalışan delegasyonunun belirlenmesi için, Anayasa'nın 3. maddesinin 5. fıkrasında öngörüldüğü gibi, en çok temsil edici çalışan örgütleri arasında ***bir anlaşma araştırmak (sağlamak) için yetkisinde (elinde) olan her şeyi yapacaktır*** (parag. 116).

Karardan anlaşıldığına göre Komite; yakınmada (itirazda) bulunan USK'nin, Memur-Sen'in hızla büyümesi, hükümet politikasına destek vermesi ve kamu kesimini kırıp geçiren kitlesel işten çıkarmalar dalgasına ve sendikal özgürlüklerin çiğnenmesine karşı suskun kalması nedeniyle *gerçek ve bağımsız bir çalışanlar örgütü olmadığı* yolunda ileri sürdüğü savları not ettiğini belirttikten sonra, şu saptamada bulundu:

> "Bununla birlikte Komite, sendikaların durumunun ve OHAL kararnamelerinin (KHK) sendikaların işleyişi (çalışmaları) üzerindeki etkilerinin bilincinde olarak, bu savları desteklemek için ***elinde yeterli öğeler bulunmadığı*** kanısındadır."

Komite, yakınmanın elindeki kanıtları yeterli görmediği bu bölümüyle bağlantılı olarak, geçmişte de (daha önceki kararlarında) bir sorun olarak sendika özgürlüğü ile hükümetlerdışı delegelerin belirlenmesi arasındaki bağ üzerine eğildiğini belirterek, şöyle sürdürdü:

> "Sendika özgürlüğü ile hükümetlerdışı delegelerin belirlenmesi arasındaki bağ, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın özünden ve temel üçlülük ilkesinden ayrılamaz (koparılamaz). Hükümetlerdışı delegelerin belirlendiği sosyal ortaklar örgütlerinin ***bağımsız, özerk, sosyal ortakların kendisi tarafından yönetilen ve demokratik (örgütler) olması gerekir***. Ayrıca, ***işçi/çalışan örgütlerinin temsil ediciliğinin belirlenmesi, hükümetin keyfi iktidarından kaynaklanmaz***, fakat Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın madde 3/5 kuralına uygun olarak, ***nesnel ve kanıtlanabilir ölçütlere*** dayanması gerekir" (parag. 118).

Hemen ardından, "sendikaların bağımsızlığı sorununun yetkisi kapsamında olduğunu" hükümete anımsatan Komite, hükümetin kendisine verdiği yanıtta "gelecek Konferanslar için çaba göstereceği" yolundaki sözlerine (vaatlerine) değinerek, benzer yakınmalar durumunda nasıl davranacağını da, bir uyarı diliyle şöyle açıkladı:

> "Hükümet, gönderdiği yanıtında, taraflar arasında bir anlaşma yaratmak ve Uluslararası Çalışma Konferansı'nın ***gelecek toplantılarına temsil edici bir delegasyon göndermek*** ereğiyle, çaba göstermeyi sürdüreceğini açıklıkla bildirdi. Eğer gelecekte, inandırıcı öğelerle desteklenmiş (güçlendirilmiş), ***delegasyonun işçi/çalışan üyesinin bağımsızlığını yada temsil ediciliğini tartışma konusu yapan yeni itirazlar olursa, bu takdirde Konferans Yönetmeliği'nin kendisine tanıdığı seçenekleri ciddi olarak düşünebilecektir***" (parag. 119).

b. Yetkileri Denetleme Komitesi Kararının Değerlendirilmesi

Önce, Komite kararı konusunda, sonuç üzerinde etkili olabileceğini düşündüğüm tarih hatası üzerinde durmak isterim.

Komite kararının en uzun ilk iki (111. ve 112.) paragrafında, 2017'deki 106. Konferans öncesinde "kerhen" yapılan uzlaşma toplantısı tarihinin yılı ***2017 yerine 2018*** olarak yazılmıştır. Bu, "sehven" olsa bile, kanımca anlayışla karşılanamayacak bir hatadır. İki kez yinelenen bu hata, her ikisini de görmediğim belgelerden, yani USK'nin itiraz dilekçesinden ve/yada hükümetin Komite'nin isteği üzerine ilettiği bilgi ve belgelerden kaynaklanmış olabilir. Ama kaynağı ne olursa olsun, Komite'nin bir anayasal yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğinin saptanmasıyla ilgili kararının ***içerik ve sonucunu etkileyebilecek, farklı değerlendirmelere yol açabilecek*** bir hata olduğu için önemlidir.

Komite, yaptığı incelemede sonuç olarak, hükümetin 2018 Konferansı için tek yanlı kararla işçi/çalışan delegesi olarak belirlediği Memur-Sen'in (Ali Yalçın'ın) yetkisinin kabul edilmesinin reddedilmesi için Konferans'a öneride bulunmadı. Bunda, inandırıcı kanıtlar sunulamamış olmasının rol oynadığı anlaşılıyor. Ne var ki yetersiz bulunan kanıtlar, Memur-Sen'in "gerçek ve bağımsız" bir çalışan örgütü olmadığı yolundaki savlarla ilgilidir. Oysa, Komite'nin de altını çizdiği gibi, bu konu da önem taşımakla birlikte, yakınmanın özü ve odak noktası, hükümetin anayasal "danışma" yükümlülüğünü yerine getirip getirmemiş, işçi delegesinin belirlenmesinde en çok temsil edici işçi/çalışan örgütlerinin görüşünü almış olup olmamasıdır.

Kuşkusuz, Komite'nin iki Konferans döneminde "tek" danışma toplantısı düzenlendiği saptaması doğrudur. Bununla birlikte, bu "zoraki" toplantı tarihinin; Memur-Sen'in önce atanıp sonra Türk-İş'le değiştirildiği 2017 Konferansı yerine, hükümetçe danışma toplantısı yapılmaksızın kararlaştırılıp uygulanmasına başlanan rotasyon sisteminin ikincisinin sürdürüldüğü 2018 Konferansı öncesine ilişkin olması, yani tarihin 15 Mayıs 2017 yerine 15 Mayıs 2018 olduğunun düşünülmüş olması da, varılan sonuç üzerinde etkili olmuştur.

Çünkü tek ve zoraki uzlaşma toplantısının doğru olan tarihi göz önüne alındığında, ÇSG Bakanı'nın en çok temsil gücü bulunan işçi/çalışan örgütleriyle delege belirleme konusunda *anlaşma iradesi taşımadığı* açıkça ve üstelik, iki hafta arayla iki kez ortaya çıkmıştır: İlkinin kanıtı, Memur-Sen'i tek yanlı kararla atadığı 10 Mayıs 2017 tarihli yazısıdır. İkincisinin kanıtı da, yalnızca bir Konfederasyonun dile getirdiği görüşü tek yanlı biçimde karara dönüştürüp Konfederasyonlara tebliğ ettiği 24 Mayıs 2018 tarihli yazısıdır.

Çünkü hükümet, 15 Mayıs 2017'deki uzlaşma toplantısı sonucuna uyarak kararını değiştirmiştir ama, bu toplantıda karara bağlanmayan, bambaşka bir sistem konusunda keyfî karar almıştır. Uzlaşma tutanağında bulunmamasına karşın, 24 Mayıs tarihli yazısında bu sistemi uygulayarak karar değişikliği yapmıştır. Bununla kalmayıp, gelecek Konferans delegesini de aynı yazıda belirlemiştir! Ve, bu aykırılıklar zinciri, konfederasyonların görüşünün sorulmadığı 2018 Konferansı'nda da sürdürülmüştür. Böylece de, Anayasa'nın öngördüğü danışma zorunluluğu yerine getirilmemiştir.

İki Konferans döneminde birbirine eklenen aykırılıklar, ÇSG Bakanı'nın anayasal yükümlülüğü yerine getirmekten "sistemli" biçimde kaçındığını göstermez mi?

Kanımca Komite, işçi/çalışan delegesi olarak Örgüt'ün en üst karar organına katılacak sendikal örgütlerin bağımsız, özerk ve gerek hükümetlerin gerekse siyasal partilerin yönetimlerine karışmadığı demokratik kuruluşlar olması ile anayasal sendika özgürlüğü ilkesi arasındaki koparılamaz bağlantıyı haklı olarak vurgulamış olsa da, Bakan'ın ve sonuç olarak hükümetin yükümlülükten sistemli biçimde kaçınma iradesini göz ardı etmiştir. Oysa bunun için, nesnel ve kanıtlanabilir ölçütler vardır. Bu ölçütleri de, Bakan'ın iki yazısında ve uzlaşma tutanağında bulmak olanaklıdır.

4. 2019 Konferansı İçin Çalışan/İşçi Delegesinin Belirlenmesi

10-21 Haziran 2019 tarihlerinde toplanacak 100. Yıl Konferansı için Türkiye delegasyonunda yer alacak işçi/çalışan delegesinin belirlenmesine yönelik hazırlık çalışmaları, yerinde bir yaklaşımla, ILO Genel Direktörü'nün "rutin" yazısı beklenmeksizin başlatıldı.

a. Bakanlığın Erken Uzlaşma Girişimi

100. Yıl Konferansı'na katılacak Türkiye Delegasyonu'nun işçi/çalışan kanadının belirlenmesine yönelik ilk girişim, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan geldi.

Sanıyorum ki bunun birincil nedeni, 2017 ve 2018 Konferans dönemlerinde ILO ilkelerine aykırılıklarla dolu sorunların yaşanmış, sonunda Cenevre'ye

taşınmış, Komite'nin de delegenin yetkisinin reddedilmesi girişiminde bulunmamış olmasına karşın, üst üste iki dönemde başvurulan yöntemlerin ve izlenen politikanın Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'na aykırı olduğunu açıkça belirtmiş olmasıdır. Yukarıda alıntılar yaptığım Komite kararı, bunu ortaya koymaktadır.

Kuşkusuz, 108. Konferans'ın Örgüt'ün 100. Yılı'nın kutlanacağı bir toplantı özelliği taşıması da, tek yanlı ve keyfî kararlarla delege belirlenmemesi gerektiğinin anlaşılmasında etkili olmuştur.

Adı ve Bakanı değişen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yeni Bakanı *Zehra Zümrüt Selçuk*'un, "108. ILO Uluslararası Çalışma Konferansı" konulu, **5 Şubat 2019** tarihli ve 26579494-730.03.01-364739 sayılı yazısı ile, sanıyorum ilk kez bu denli erken, bir tür "ön danışma" toplantısı düzenlendi.

ILO Genel Direktörü'nün "Konferansa davet mektubu henüz alınmamış olmakla birlikte" neden bir "istişare süreci" başlatıldığı, mektupta şöyle açıklandı:

> "... ILO Konferansına katılan ülkemiz heyeti çalışan kesiminin teşkili hususunda ***geçtiğimiz yıllarda konfederasyonlarımız arasında yaşanan uzlaşmazlığın çözüme kavuşturularak***, ILO'nun kuruluşunun 100. yıldönümünün kutlanacağı 108. ILO Uluslararası Çalışma Konferansına katılacak ***ülkemiz çalışan kesimi heyetinin tam bir uzlaşı içinde belirlenmesi amacıyla*** istişare sürecinin şimdiden başlatılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir."

Toplantının, **13 Şubat 2019** tarihinde, "saat 15.00'te, Makam toplantı salonunda" yapılması öngörüldü. Yazı ekinde "dağıtım listesi" olmamakla birlikte, bu toplantıya altı Konfederasyonun çağrıldığını düşünüyorum.

Öngörülen tarihte yapıldığını ama 2017 uzlaşma toplantısında olduğu gibi görüş ve önerilerin özetlendiği herhangi bir tutanak düzenlenmediğini öğrendiğim toplantının sonrası konusunda herhangi bir bilgi edinemedim.

DİSK'in yaptığı 15 Şubat 2019 tarihli basın açıklamasına göre; Konfederasyon'u Genel Sekreter *Cafer Konca*'nın temsil ettiği toplantıda, "ILO konferansında çalışanları hangi konfederasyonun temsil edeceği ve ILO sözleşmelerinin ihlâl edilmesi gibi konuların ele alındığı"; Konca'nın, "Bakanlığın düzenlediği toplantının önemli olduğunu dile getir(diği)" belirtildi.[11]

---

11 http://disk.org.tr/2019/02/iloda-calisanlari-kim-temsil-edecek/; 03.03.2019).

Gerek AÇSH Bakanlığı web sayfasında, gerekse Türk-İş, KESK, T. Kamu-Sen, Memur-Sen ve Hak-İş web sayfalarında, toplantıya ilişkin herhangi bir habere rastlamadım.

Toplantı gerekçesi olarak *"konfederasyonlarımız arasında yaşanan uzlaşmazlık"*tan söz edilmiş olması, kanımca uzlaşmazlığı çıkaranın ve dolayısıyla sorunu yaratanın konfederasyonlar olduğu yolunda bir izlenim yaratmaktadır. Oysa, 2017 ve 2018 Konferans dönemlerinde yaşanan sorunları Bakanlık yaratmıştır. Nedeni de, yerine getirilmesi hiç mi hiç güç olmayan birkaç saatlik bir görüş sorma toplantısı düzenlemekten kaçınmış, gündemde olmayan ve görüşülmeyen bir konuda, anayasal yükümlülüğüne aykırı bir karar almış olmasıdır.

b. ILO Genel Direktörü'nün Davet Yazısı

Guy Ryder, her Konferans döneminde üye devletlere yazdığı davet mektubunu, sanıyorum 100. Yıl Konferansı'nın açılış tarihinin önceki yıllara göre daha geç olması nedeniyle, ***15 Şubat 2019***'da gönderdi.

ILC 108-100 sayılı bu mektupta, önce, Küresel Komisyon raporu üzerinde üçlü tartışmalar yapılmasını önerdi. Tanıtımı 22 Ocak 2019'da Cenevre'de yapılan Çalışmanın Geleceği Küresel Komisyon Raporu'nun, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Yüzüncü Yılı'nın açılışına damga vuracağını belirten Ryder, bu sürecin kendisinin 2015'te Konferans'a sunduğu "Çalışmanın Geleceği Yüzüncü Yıl Girişimi" başlıklı raporuyla başladığını anımsattı. Örgüt, hükümetler, işverenler, işçiler/çalışanlar, çoktaraflı sistem ve genel olarak halk için bir kaynak niteliği taşıyan raporun, hızlı bir dönüşüm içinde olan çalışma evreninde, Örgüt'ün sosyal adalet yararına görevini yerine getirdiği sırada geniş bir düşünce konusu sunduğunu belirtti.

24 Temmuz 2018 tarihli mektubunda da önerdiği gibi, tüm üye devletleri 2019 Konferansı'ndan önce Küresel Komisyon raporu üzerinde "ulusal üçlü diyaloglar düzenleme" çağrısında bulundu. Bu tartışmalardan çıkan sonucun, Konferans görüşmelerini zenginleştireceğine kuşku bulunmadığını belirtti. Mektubunun bir örneğinin gönderildiği işveren ve işçi/çalışan örgütlerinin, bu diyalogların düşünülmesine ve uygulamaya konulmasına katılmaya özendiren Ryder, ayrıca üniversiteler, düşünce grupları, işletmeler, STK'lar gibi başka aktörlerin katkısının istenebileceğini de ekledi.

Tam olarak üçlü yapıda ve üç kanadın delegelerine eşlik edecek teknik danışmanların sayısının dengeli olmasının gözetilmesi ve ayrıca, delegasyonda kadın ve erkek eşitliğine erişmek için her tür çabanın gösterilmesi konularında uyarılarda bulunarak, delegasyon listesinin ***20 Mayıs 2019'dan önce*** bildirilmesini rica etti.[12]

---

[12] 100. Yıl Konferansı Türkiye Delegasyonu'nda yer alacak işçi/çalışan kanadı delegesini belirleme sürecinin izleyen aşamalarındaki gelişmelerin incelenip değerlendirilmesini, söz ettiğim ayrıntılı çalışmaya bırakıyorum.